

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย: ศึกษา กรณีการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในเรื่องค่าเสียหาย
คำสำคัญ	กฎหมายสิ่งแวดล้อม / ค่าเสียหาย
นักศึกษา	ชวิต กันติพัส
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2556

บทคัดย่อ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวมนั้นนับวันปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้ยังมีการขยายออกไปอย่างกว้างขวางทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเพราะความคุ้มครองสิทธิทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหาในด้านการเยียวยาผู้เสียหายในเรื่องค่าเสียหายยังไม่ได้รับการแก้ไข เนื่องด้วยไม่มีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ หากแต่ได้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม กรณีจึงไม่สามารถที่จะรองรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่กำลังเกิดความเสียหายที่ขยายวงกว้างและมีความซับซ้อนได้ อันทำให้กระบวนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขและหากเน้นซ้ำกว่านี้ความเสียหายจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อการเยียวยาปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ดีและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎหมายดังกล่าวจึงควรที่จะมีการบัญญัติกฎหมายในส่วนวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะเพื่อใช้บังคับกับคดีสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ในปัจจุบันนี้ที่มีการนำกฎหมายทั่วไปในเรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายซึ่งก็คือกฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดมาใช้กับคดีสิ่งแวดล้อมนั้น ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 บัญญัติว่า

“ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหาย ต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหาย อันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อนนั้นด้วย”

ในการกำหนดค่าเสียหายนั้น ศาลมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ซึ่งเป็นการกำหนดโดยใช้ดุลพินิจศาล และเป็นการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะที่มีการเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไม่ต่อเนื่อง ที่โดยส่วนใหญ่แล้วสารพิษหรือมลพิษเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วจะสะสมอยู่ในร่างกายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบในร่างกายของมนุษย์ เช่น การได้รับรังสีจำนวนมากทำให้โครโมโซมในร่างกายเสียหาย ส่งผลให้แพทย์ต้องติดตามเฝ้าระวังผลเลือดและโครโมโซมผู้เสียหายไปไม่น้อยกว่า 10 ปี เนื่องจากมีโอกาสที่จะเป็นมะเร็งมากกว่าบุคคลทั่วไป หรือกรณีที่ ตะกั่วซึ่งสะสมในร่างกายอาจทำอันตรายต่อเนื้อเยื่อสมอง ระบบไต ระบบการสร้างเม็ดเลือดแดง การสร้างกล้ามเนื้อ ทารกในครรภ์เมื่อคลอดจะมีพัฒนาการทางสมองช้ากว่าปกติ เป็นต้น ซึ่งอาการเจ็บป่วยดังกล่าวมิได้แสดงผลให้ปรากฏให้เห็นชัดเจนในปัจจุบัน แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ความเสียหายทางสุขภาพที่ยังไม่ปรากฏอาการเจ็บป่วยที่ชัดเจนดังกล่าว ประกอบกับข้อจำกัดของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ที่ไม่อาจยืนยันได้ว่าผู้เสียหายที่ได้รับรังสีหรือมลพิษเข้าสู่ร่างกายมีโอกาสที่จะเจ็บป่วยในอนาคตได้แค่ไหน เพียงใด ทำให้ศาลไม่สามารถกำหนดค่าเสียหายต่อสุขภาพของผู้เสียหายในอนาคตได้

จึงเห็นว่า ในการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิพากษาคดีในเรื่องของค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าอื่นใดในคดีสิ่งแวดล้อม ศาลควรที่จะคำนึงถึงสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดอันรับรองสิทธิของประชาชนเอาไว้ และส่วนการลงโทษนั้นควรคำนึงถึงให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษหรือค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้น การนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 มาใช้กำหนดนั้น ย่อมไม่มีความเหมาะสม จึงสมควรให้มีการบัญญัติในเรื่องของการกำหนดค่าเสียหายเป็นหลักการ โดยเฉพาะในคดีสิ่งแวดล้อมโดยตรง โดยบัญญัติดังนี้

“ในการกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม ควรที่จะกำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเนื่องไปจนถึงในอนาคตอันเนื่องมาจากความผิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยอาจจะกำหนดความรับผิดนี้ในระยะเวลาที่แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ นักสิ่งแวดล้อม ได้ทำการศึกษาวิจัยแล้วว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นในสภาพหน้าต่อไประยะเวลาเท่าใด ให้ศาลพึงกำหนดตามนั้น”

ทั้งนี้ ในการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวที่เป็นไปอย่างครอบคลุมและต่อเนื่องนี้ก็เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่ผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมและถือเป็นการเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษแก่ผู้กระทำผิดไปในขณะเดียวกันด้วย